

Warszawa, 13 lipca 2022 r.

**Stanowisko Akademii Młodych Uczonych PAN ws. projektu
Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie dziedzin nauki i
dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych**

Akademia Młodych Uczonych PAN wyraża głębokie zaniepokojenie projektem Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych z dnia 24 czerwca 2022 r.¹

Projekt postuluje utworzenie szeregu dyscyplin naukowych (inżynieria bezpieczeństwa, biotechnologia, stosunki międzynarodowe, etnologia i antropologia, ochrona dziedzictwa i konserwacja zabytków, nauki biblijne) oraz dziedzin nauki (dziedzina nauk weterynaryjnych obejmująca dyscyplinę weterynaria i nauk o rodzinie obejmująca dyscyplinę nauki o rodzinie), rekomenduje także zmianę nazwy dyscypliny naukowej „inżynieria lądowa i transport” na „inżynieria lądowa, geodezja i transport”.

Proponowane w dokumencie zmiany budzą poważne wątpliwości tak co do trybu i czasu ich wprowadzania, jak i ich zasadności.

W odniesieniu do zakresu dziedzin i dyscyplin zwracamy uwagę, że niektóre z proponowanych rozwiązań są niedostatecznie uzasadnione i mogą budzić niezrozumienie. Wątpliwości budzi zwłaszcza arbitralne wydzielenie dziedzin i dyscyplin. Dla przykładu, nie wyjaśnia się, dlaczego wyodrębnia się naukę o rodzinie jako osobną dziedzinę na równi z naukami humanistycznymi czy społecznymi. Podobnie nauki biblijne włącza się do dyscypliny nauk teologicznych, nie zaś humanistycznych, choć mają one charakter wybitnie interdyscyplinarny. Można się zatem spodziewać, że proponowana zmiana wbrew intencjom wnioskodawców przyczyni się do zubożenia badań prowadzonych dotychczas przez filologów, historyków, archeologów oraz teologów różnych denominacji.

Towarzyszące projektowi dokumenty nie wskazują na spójną wizję systemu nauki, a zwłaszcza na funkcję klasyfikacji dziedzin i dyscyplin jako narzędzia polityki naukowej państwa. W większości wypadków uzasadnienia - zamiast mierzalnymi kryteriami (np. liczba N badaczy danej dziedziny lub dyscypliny w Polsce) - operują subiektywnymi, tj. środowiskowymi czy nawet indywidualnymi ocenami. Klasyfikację OECD na przykład przywołuje się dla

¹ <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12361302>

uzasadnienia utworzenia dyscypliny biotechnologia, a nie bierze się jej pod uwagę przy wyodrębnianiu inżynierii bezpieczeństwa czy nauki o rodzinie. Również uzasadnienie niektórych zmian razi partykularyzmem. Dla przykładu, konieczność wyodrębnienia nauk biblijnych tłumaczy się m.in. „[przeszkodami] w rozwoju współpracy z Instytutami Biblijnymi w Rzymie i w Jerozolimie oraz z Centrami Badań i Studiów Biblijnych w Europie i w Stanach Zjednoczonych”. Podobnie rzecz się ma z naukami o rodzinie: z jednej strony ich wyodrębnienie ma pozwolić na prowadzenie badań interdyscyplinarnych, ale podniesione w uzasadnieniu argumenty każą raczej sądzić, że chodzi tu o instytucjonalne ugruntowanie badań środowiska ograniczającego się do jednego paradygmatu („prowadzenie interdyscyplinarnych badań naukowych i kształcenia w oparciu o pełną prawdę o rodzinie”).

Wątpliwości AMU budzi również tryb wprowadzania zmian, zwłaszcza procedura zgłaszania propozycji oraz brak konsultacji publicznych. W naszej opinii systemowe zmiany nie powinny być co do zasady wprowadzane na wniosek wąskich grup czy indywidualnych interesariuszy, w tym pojedynczych uczelni (weterynaria), związków wyznaniowych (nauki biblijne), organizacji pozarządowych (stosunki międzynarodowe) czy agend rządowych (inżynieria bezpieczeństwa). Jeśli przyjąć przedstawione w dokumencie zapewnienia, iż proponowane modyfikacje są oczekiwane przez środowiska naukowe, wnioskodawcy winni szukać dla nich możliwie szerokiego poparcia, np. co najmniej 1 komitetu PAN, grupy uczelni i jednostek naukowych itd.

Uważamy, że termin wprowadzania proponowanych zmian jest wysoce niefortunny. Po pierwsze, ewentualne prace nad klasyfikacją dziedzin powinny odbywać się dopiero po publikacji i analizie wyników ewaluacji jakości działalności naukowej. Pozwoliłoby to oprzeć dyskusję o aktualne dane, nie zaś subiektywne oceny, a także należycie ocenić konsekwencje ewentualnych zmian dla systemu nauki w Polsce oraz kondycji poszczególnych dyscyplin.

Po drugie, zmiany tak poważne, jak te proponowane w przedmiotowym projekcie, powinny być zawsze przedmiotem szerokich konsultacji środowiskowych. W naszej opinii termin 8 dni roboczych², zwłaszcza u progu wakacji, nie pozwala przeanalizować konsekwencji propozycji, zatem trudno uznać, że Projektodawca głos środowiska bierze pod uwagę.

Mając na względzie dobro polskiej nauki, zwracamy się z prośbą o rozważenie powyższych sugestii.

² Projekt przekazano do konsultacji w dn. 29 czerwca 2022 r., wyznaczając termin przesyłania uwag na 8 lipca 2022 r.